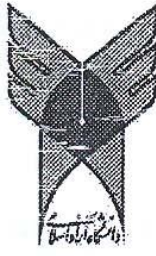

الافضل

سازمان پژوهش‌های فقهی

به نام خدا

مشور اخلاق پژوهش

بیابری از خداوند سبحان و اعتماد به این که عالم محضر خداست و بهواره ناظر بر اعمال انسان و به مشور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظر به اجماع
پایگاه دانشگاه و استلای غیر رنگ و تمدن بشری، یاد او شویان و احسان بهای علمی و احادی و دانشگاه آزاد اسلامی مشهد می‌گردیم اصول زیر را در انجام
حالیست‌های پژوهشی به نظر قرار داده و از آن تخلفی نکنیم:

- ۱- اصل برائت: التزام به برائت جوی از حرکتی رفتار غیر حرفه‌ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به سبب‌های غیر علمی آلاینده
- ۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تمهید به اجتناب از حرکتی جانب‌داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۳- اصل ترویج: تمهید به رواج دانش و اسناد تبلیغ تحقیقات و انتقال آن به بکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۴- اصل احترام: تمهید به رعایت حریم‌ها و حرمت‌ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب‌تهد و خودداری از حرکتی حرمت شکنی.
- ۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهش‌مندان (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۶- اصل رازداری: تمهید به حیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد ساکنان دانشکده و کلیه افراد و نهادی مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل حقیقت‌جویی: تلاش در راستای پی‌جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از حرکتی پنهان‌سازی حقیقت.
- ۸- اصل مالکیت مادی و معنوی: تمهید به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه بکاران پژوهش.
- ۹- اصل منافع عمومی: تمهید به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن به پیشبرد توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه جغرافیا

پایان نامه برای دریافت درجه‌ی کارشناسی ارشد M.A

گرایش: جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری

عنوان:

بررسی تأثیر بازارچه‌های مرزی بر توسعه‌ی شهری

نمونه‌ی موردی (شهر مریوان، بازارچه باشماق)

استاد راهنما:

سرکار خانم دکتر جمیله توکلی‌نیا

استاد مشاور:

دکتر غلامحسین تکمیل همایون

پژوهشگر:

مختار ناصری

تابستان ۱۳۹۱

تقديم به

سرزمين مادريم كردستان

تقدیر و تشکر

به نام او که نامش زیور کلام است

سپاس خدای را، یگانه بی همتا را که حیاتم بخشید و توان آموختن و کسب علم و دانش را بر وجود خاکی‌ام ارزانی داشت. شکر بیکران او را که هر چه دارم از منت بی منتهای اوست. او که بنده نوازی‌اش سر آمد، بخشندگی‌اش بی انتها، رحمتش وسیع و نعمتش بی‌پایان است. در راه کسب این علم و دانش جز خدای مهربان عزیزان بسیاری مرا در سایه لطف خویش قرار دادند که لازم است در اینجا از همه‌ی آنها تشکر و قدردانی نمایم.

از استاد بزرگوارم سرکار خانم دکتر جمیله توکلی نیا که در طول چهار سال دوره‌ی کارشناسی از محضرشان سود برده‌ام و نیز زحمت استاد راهنمای این پایان‌نامه را تقبل کردند و با صبر و فروتنی خویش از هیچ کمکی دریغ ننمودند کمال تشکر و قدردانی را دارم، همچنین از مشاوره و کمک‌های جناب آقای دکتر تکمیل همایون که زحمت استاد مشاور این پایان‌نامه را تقبل کردند سپاسگزاری می‌کنم. بر خود واجب می‌دانم که از زحمات همه‌ی اعضای خانواده‌ام که در طول دوران تحصیل همواره یاور و پشتیبان من بودند قدردانی کنم، از پدرم به‌خاطر تحمل رنجها، از مادرم به‌خاطر صبر و تحمل بی‌پایانش و از برادرانم محمد و شاهو و نیز از خواهرم سمیه به‌خاطر حمایت‌های بی‌دریغشان تشکر و قدردانی می‌کنم. همچنین از زحمات دوست و همکار ارجمندم جناب آقای مهندس حسام‌الدین حسینی به‌خاطر کمک و راهنمایی در تولید نقشه‌ها و همچنین جناب آقای مهندس راست‌خدیو معاون محترم واحد شهرسازی و جناب آقای مهندس اخگر کارشناس محترم شهرسازی شهرداری مریوان به‌خاطر در اختیار قرار دادن نقشه و اطلاعات لازم و نیز خانم لیلیا رحیمی جهت همکاری در ویرایش این پایان‌نامه تشکر و قدردانی می‌کنم. امید است که این پایان‌نامه بتواند راهگشای برخی مشکلات و معضلات شهر مریوان و بازارچه‌ی مرزی باشماق باشد و بتواند مرهمی بر روی دردی از دردهای این شهر و ناحیه باشد. امید به این که این پایان‌نامه بتواند مورد استفاده‌ی سایر دانشجویان و عزیزان دیگر قرار گیرد.

تعهذنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب مختار ناصری دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۹۰۶۴۹۲۴۸۰۰ در رشته جغرافیا گرایش برنامه ریزی شهری که در تاریخ ۹۱/۶/۲۵ از پایان نامه خود تحت عنوان: بررسی تأثیر بازارچه های مرزی بر توسعه شهری (نمونه موردی شهر مریوان، بازارچه باشماق) کسب نمره ۱۸/۷۵ و با درجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: مختار ناصری
تاریخ و امضاء: ۱۳۹۱/۴/۲۵

بسمه تعالی

در تاریخ ۹۱/۶/۲۵

دانشجوی کارشناسی ارشد آقای مختار ناصری پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره

۱۸۱۷۸ به حروف **خمسده هفتاد و پنج** و با درجه **عالی** مورد

تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما **زکریا**

فصل اول (کلیات پژوهش)

	مقدمه ۲
۱-۱	طرح مسئله: ۴
	۲-۱ ضرورت
۷	پژوهش.....
	۳-۱ پیشینه ی
۸	پژوهش.....
۹	۴-۱ واژگان کلیدی
۹	۵-۱ سوال پژوهش
۹	۶-۱ فرضیه پژوهش
۱۰	۷-۱ اهداف پژوهش
۱۰	۸-۱ روش شناسی پژوهش.....
۱۰	۱-۱ مطالعات کتابخانه ای .....
۱۰	۲-۱ مطالعات میدانی .....
۱۱	۹-۱ حجم نمونه و روش نمونه گیری .....
۱۱	۱۰-۱ مشکلات و محدودیتهای پژوهش
۱۲	۱۱-۱ جمع بندی:

فصل دوم (چهارچوب و مبانی نظری پژوهش)

	۱-۲ مقدمه: ۱۴
	۲-۲ مفاهیم و اصطلاحات در مورد توسعه ی شهری ۱۴
۱۴	۱-۲-۲ اصطلاحات.....
۱۶	۲-۲-۲ مفاهیم .....
	۳-۲ نظریه های ساخت شهر ۲۵
۲۵	۱-۳-۲ ساخت دواير متحدالمرکز (نظریه ارنست برگس).....
۲۶	۲-۳-۲ ساخت قطاعی شهر .....
۲۸	۳-۳-۲ ساخت ستاره ای شکل.....
۲۹	۴-۳-۲ ساخت چند هسته ای (نظریه ادوارد اولمن و چانسی هاریس) .....
۳۰	۵-۳-۲ ساخت عمومی شهرها.....
۳۱	۶-۳-۲ ساخت طبیعی شهرها.....
۳۱	۷-۳-۲ ساخت خطی یا کریدوری.....
	۴-۲ طرحهای مختلف توسعه ی شهری ۳۲
۳۳	۱-۴-۲ شهر ستاره ای (شعاعی) .....
۳۴	۲-۴-۲ شهر اقماری .....
۳۵	۳-۴-۲ شهر خطی.....
۳۶	۴-۴-۲ شهر گسترده (شطرنجی) .....

۳۷	.....	۵-۴-۲ شهر در مدل کپکشان
۳۷	.....	۶-۴-۲ شهر در مدل حلقه ای
۳۸	.....	۷-۴-۲ شهر در مدل متمرکز
		جمع بندی
۳۹	.....	

فصل سوم (محدوده مورد مطالعه)

مقدمه ۴۱

		۱-۳ مشخصات طبیعی شهر مریوان	۴۱
۴۲	.....	۱-۱-۳ موقعیت	
۴۳	.....	۲-۱-۳ ژئومورفولوژی	
۴۳	.....	۳-۱-۳ توپوگرافی (ناهمواریها)	
۴۴	.....	۱-۳-۱ شیب	
۴۵	.....	۴-۱-۳ آب و هوا	
۴۶	.....	۱-۴-۱ دما	
۴۷	.....	۲-۴-۱ بارندگی	
۴۹	.....	۳-۴-۱ زاویه تابش	
۵۰	.....	۴-۴-۱ رطوبت نسبی	
۵۱	.....	۵-۱-۳ منابع آب	
		۶-۱-۳ پوشش گیاهی	
۵۴	.....		
۵۵	.....	۷-۱-۳ خاک شناسی	
۵۷	.....	۲-۳ خصوصیات انسانی و اجتماعی محدوده مورد مطالعه	
۵۷	.....	۱-۲-۳ سابقه تاریخی:	
۵۷	.....	وجه تسمیه:	
۵۸	.....	۲-۲-۳ جمعیت	
۵۸	.....	۱-۲-۲-۳ جمعیت کل بر حسب سن و جنس در دوره های سرشماری	
۶۱	.....	۲-۲-۲-۳ تحرکات فضایی جمعیت (مهاجرت)	
۶۳	.....	۳-۲-۲-۳ وضع سواد	
		۳-۲-۳ ساختار اقتصادی شهر	
۶۴	.....	مریوان	
۶۴	.....	۱-۳-۲-۳ ساختار اشتغال و نقش غالب شهر	
		۳-۳ مطالعات کالبدی	
		۱-۳-۳ بررسی وضع کاربریها	۷۱
۷۱	.....	بررسی کاربری اراضی وضع موجود شهر مریوان	
۷۵	.....	تراکم	
		۲-۳-۳ بررسی شبکه ی ارتباطی و ترافیک شهر مریوان	۷۸
۷۸	.....	۳-۳-۳ ارزیابی امکانات رشد کالبدی و توسعه شهر مریوان	

۷۹	.....	۱-۳-۳-۳ قابلیت و جهات مناسب توسعه شهر
۷۹	.....	۲-۳-۳-۳ محدودیتهای توسعه ی شهر

جمع

بندی

۸۱

فصل چهارم (نتایج یافته ها)

مقدمه ۸۳

		۱-۴ تعریف بازارچه مرزی ۸۴
		۲-۴ علل پیدایش بازارچه های مرزی ۸۴
		۱-۲-۴ نحوه ی شکل گیری بازارچه های مرزی در ایران ۸۴
		۳-۴ مبانی اقتصادی ایجاد بازارچه های مرزی ۸۷
		۴-۴ مبانی قانونی ایجاد بازارچه های مرزی ۸۸
	۸۸	۵-۴ ضوابطی که در سالهای اخیر در بازارچه های مرزی لازم الاجرا بوده
		۶-۴ انواع و نحوه ی فعالیت بازارچه های مرزی ۹۰
		۸-۴ ملاحظات امنیتی، سیاسی و فرهنگی در ایجاد بازارچه ها ۹۲
۹۲	.....	۱-۸-۴ ملاحظات امنیتی
۹۲	.....	۲-۸-۴ ملاحظات سیاسی
۹۳	.....	۳-۸-۴ ملاحظات فرهنگی
	۹۳	۹-۴ آثار ایجاد بازارچه های مرزی بر برخی متغیرهای کلان
۹۳	.....	۱-۹-۴ نقش بازارچه ها در تجارت
۹۴	.....	۲-۹-۴ آثار ایجاد بازارچه های مرزی بر تولیدات استانی
۹۴	.....	۳-۹-۴ آثار ایجاد بازارچه های مرزی بر صادرات کل
۹۵	.....	۴-۹-۴ آثار ایجاد بازارچه های مرزی بر واردات کل
۹۵	.....	۵-۹-۴ آثار ایجاد بازارچه های مرزی بر سطح رفاه منطقه ای
۹۶	.....	۶-۹-۴ آثار ایجاد بازارچه های مرزی بر تجارت غیرقانونی
	۹۶	۱۰-۴ آمایش سرزمین، اقتصاد منطقه ای و بازارچه های مرزی
		۱۱-۴ توسعه پایدار و بازارچه های
۹۸	.....	مرزی
		۱۲-۴ کارکردهای بازارچه های
۹۹	.....	مرزی
	۱۰۰	۱۳-۴ سوابق تاریخی مبادلات مرزی با کردستان عراق و اهداف ایجاد بازارچه های مرزی
		۱۴-۴ بازارچه ی مرزی باشماق مریوان ۱۰۵
	۱۱۱	۱۵-۴ روند تبدیل بازارچه ی مرزی باشماق به مرز رسمی زمینی
		۱۶-۴ تأسیسات مورد نیاز یک مرز رسمی: ۱۱۲
		۱۷-۴ تکنیک SWOT: ۱۱۳
۱۱۴	.....	۱۸-۴ شناسایی وضعیت موجود مرز باشماق
	۱۱۴	۱-۱۸-۴ نقاط قوت مرز رسمی باشماق:
	۱۱۴	۲-۱۸-۴ نقاط ضعف مرز رسمی باشماق:

- ۱۱۵-۴-۱۸-۳ فرصتهای مرز رسمی باشماق: ۱۱۵
- ۱۱۱۶-۴-۱۸-۴ تهدیدات مرز رسمی باشماق: ۱۱۱۶
- ۱۱۸-۴-۱۹ ویژگی‌های عمومی پاسخگویان ۱۱۸
- ۱۱۱۸-۴-۱۹-۱ جنسیت پاسخگویان.....
- ۱۱۹-۴-۱۹-۲ سن پاسخگویان.....
- ۱۱۹-۴-۱۹-۳ رابطه بین جنسیت و نوع فعالیت پاسخگویان در بازارچه باشماق.....
- ۱۲۰-۴-۱۹-۴ تحصیلات پاسخگویان.....
- ۱۲۱-۴-۱۹-۵ رابطه بین تحصیلات و نوع فعالیت پاسخگویان در بازارچه.....
- ۱۲۲-۴-۱۹-۶ محل اقامت قبلی و فعلی پاسخگویان.....
- ۱۲۳-۴-۱۹-۷ شغل فعلی پاسخگویان.....
- ۱۲۴-۴-۱۹-۸ شغل پاسخگویان قبل از وارد شدن به بازارچه باشماق.....
- ۱۲۶-۴-۱۹-۹ درآمد پاسخگویان.....
- ۲۰-۴-۲۰ توصیف آماری متغیرها بر حسب سوالات و گویه‌ها ۱۲۷
- ۱۲۷-۴-۲۰-۱ توصیف آماری تأثیر بازارچه باشماق بر توسعه فیزیکی شهر مریوان بر اساس گویه‌های آن.....
- ۱۳۰-۴-۲۰-۲ توزیع فراوانی تأثیر تأسیس بازارچه باشماق بر توسعه اقتصادی شهر مریوان بر اساس گویه‌های آن.....
- ۱۳۲-۴-۲۰-۳ توصیف آماری تأثیر تأسیس بازارچه باشماق بر توسعه اجتماعی شهر مریوان بر اساس گویه‌های آن.....
- ۱۳۳-۴-۲۰-۴ توصیف آماری هزینه کردن یا سرمایه‌گذاری مردم مریوان.....
- ۱۳۴-۴-۲۰-۵ توصیف آماری ترکیب مهاجرین وارد شده به شهر مریوان.....
- ۱۳۴-۴-۲۰-۶ توصیف آماری تأثیر بازارچه باشماق بر نوع الگوی توسعه شهر مریوان.....
- ۲۱-۴-۲۱ توصیف فراوانی متغیرهای تحقیق ۱۳۶
- ۱۳۶-۴-۲۱-۱ توصیف فراوانی تأثیر بازارچه باشماق بر توسعه فیزیکی مریوان.....
- ۲۱-۴-۲۱-۲ توصیف فراوانی تأثیر بازارچه باشماق بر توسعه اقتصادی شهر مریوان..... ۱۳۷
- ۱۳۷-۴-۲۱-۳ توصیف فراوانی تأثیر بازارچه باشماق بر توسعه اجتماعی شهر مریوان.....
- ۲۲-۴-۲۲ آزمون فرضیه‌ها: ۱۳۹
- ۱۳۹-۴-۲۲-۱ فرضیه اصلی تحقیق: بازارچه مرزی باشماق تأثیر زیادی بر توسعه شهر مریوان گذاشته است.....
- ۱۴۰-۴-۲۲-۲ فرضیه‌های فرعی تحقیق:.....
- ۱۴۰-۴-۲۲-۳ فرضیه فرعی شماره یک:.....
- ۱۴۰-۴-۲۲-۴ آزمون فرضیه فرعی شماره دو:.....
- ۱۴۱-۴-۲۲-۵ آزمون فرضیه فرعی شماره سه:.....
- ۱۴۲-۴-۲۲-۶ آزمون فریدمن برای بررسی بازارچه مرزی باشماق بر ابعاد مختلف توسعه مریوان.....

فصل پنجم (نتیجه‌گیری و ارائه راهکارها)

مقدمه ۱۴۴

۱-۵ آزمون فرضیات ۱۴۴

- ۱۴۵-۱-۵ فرضیه اصلی تحقیق: بازارچه مرزی باشماق تأثیر زیادی بر توسعه شهر مریوان گذاشته است (تأیید گردید).....
- ۱۴۶-۲-۵ فرضیه‌های فرعی تحقیق:.....
- ۱۴۶-۳ فرضیه فرعی شماره یک: بازارچه مرزی باشماق تأثیر زیادی بر توسعه فیزیکی شهر مریوان گذاشته است.....
- ۱۴۶-۴ آزمون فرضیه فرعی شماره دو: بازارچه مرزی باشماق تأثیر زیادی بر توسعه اقتصادی شهر مریوان دارد.....

- آزمون فرضیه فرعی شماره سه: بازارچه مرزی باشماق تأثیر زیادی بر توسعه اجتماعی شهر مریوان دارد. ۱۴۷
- نتایج آزمون فریدمن برای بررسی بازارچه مرزی باشماق بر ابعاد مختلف توسعه مریوان ۱۴۷
- ۲-۵ نتیجه گیری ۱۴۸
- ۳-۵ ارائه پیشنهادات و توصیه های سیاستگذاری ۱۵۱
- منابع وماخذ: ۱۵۸

فهرست جداول

عنوان	صفحه جدول
۱-۲: تغییرات دمای ماهانه ی مریوان در سال های ۱۳۸۹ و ۹۰.....	۴۶
جدول شماره ۲-۳ : میزان بارش فصلی ایستگاه سینوپتیک مریوان	۴۸
جدول ۲-۳: میانگین سالیانه بارش ایستگاه سینوپتیک مریوان به میلی متر بین سالهای ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۰	۴۸
جدول ۴-۳ : زاویه میل و زاویه تابش خورشید در شهر مریوان.....	۴۹
جدول ۵-۳: رطوبت نسبی شهر مریوان.....	۵۰
جدول ۶-۳: روند تحولات جمعیتی شهر مریوان از سال ۱۳۳۵ تا ۱۳۸۵.....	۵۹
جدول ۷-۳: جمعیت بر حسب جنس به تفکیک ساکن و غیر ساکن در سال ۱۳۷۵، شهرستان و شهر مریوان.....	۵۹
جدول ۸-۳: جمعیت بر حسب جنس به تفکیک ساکن و غیر ساکن در سال ۱۳۸۵، شهرستان و شهر مریوان.....	۶۰
جدول ۹-۳: توزیع جمعیت بر حسب گروههای سنی و جنسی در مریوان(۱۳۴۵).....	۶۰
جدول ۱۰-۳: توزیع جمعیت بر حسب گروههای سنی و جنسی در مریوان(۱۳۸۵).....	۶۱
جدول ۱۱-۳: وضعیت مهاجرت در شهر مریوان به قرار زیر است:	۶۳
جدول ۱۲-۳: درصد باسوادان در جمعیت ۶ ساله و بیشتر بر حسب سن به تفکیک جنس و وضع سکونت در سال ۱۳۸۵	۶۴
جدول ۱۳-۳: (وضعیت فعالیت در دهه ی ۴۵) (ماخذ: طرح جامع ۱۳۴۵)	۶۶
جدول ۱۴-۳: (جدول وضعیت فعالیت در دهه ی ۸۵)	۶۶
جدول ۱۵-۳ : مقایسه وضعیت نیروی انسانی شهر مریوان طی سالهای ۱۳۷۵-۱۳۸۵	۶۶
جدول ۱۶-۳: مهاجران وارد شده طی ده سال گذشته بر حسب آخرین محل اقامت قبلی به تفکیک جنس، نقاط شهری و روستایی.....	۶۷
جدول ۱۷-۳: مساحت و سرانه ی کاربری ها در سال ۱۳۴۵ و ۱۳۸۵	۷۳
جدول ۱۸-۳: تراکم خالص و ناخالص جمعیتی نواحی یک و دو شهر مریوان در سال ۱۳۸۵	۷۶
جدول ۱-۴: مکان و مشخصات بازارچه های مرزی را نشان می دهد.	۸۵
جدول ۲-۴: بازارچه های مرزی غرب کشور در مجاورت با کشور عراق (کردستان عراق)	۱۰۳
جدول ۳-۴: آمار مقایسه ای صادرات بازارچه ها و گمرکات استان کردستان طی سال های ۸۶-۱۳۸۵	۱۰۸
جدول ۴-۴: آمار مقایسه ای واردات بازارچه ها و گمرکات استان کردستان طی سال های ۸۶-۱۳۸۵	۱۰۹
جدول ۵-۴: مقایسه حجم ترانزیت در بین سال های ۱۳۸۵-۱۳۸۶	۱۱۰
جدول ۶-۴ : جنسیت پاسخگویان	۱۱۸
جدول ۷-۴ : سن پاسخگویان.....	۱۱۹
جدول ۸-۴ : رابطه بین جنسیت و نوع فعالیت پاسخگویان در بازارچه باشماق.....	۱۲۰

- جدول ۹-۴: تحصيلات پاسخگويان..... ۱۲۰
- جدول ۱۰-۴: رابطه بين تحصيلات و نوع فعاليت پاسخگويان در بازارچه ۱۲۲
- جدول ۱۱-۴: محل اقامت قبلي و فعلي پاسخگويان..... ۱۲۳
- جدول ۱۲-۴: شغل پاسخگويان..... ۱۲۴
- جدول ۱۳-۴: شغل پاسخگويان قبل از وارد شدن به بازارچه باشماق..... ۱۲۵
- جدول ۱۴-۴: درآمد پاسخگويان..... ۱۲۶
- جدول ۱۵-۴: جدول توزيع فراواني تأثير بازارچه باشماق بر توسعه فيزيكي شهر مريوان بر اساس گويه‌هاي آن..... ۱۲۷
- جدول ۱۶-۴: جدول توزيع فراواني تأثير تاسيس بازارچه باشماق بر توسعه اقتصادي شهر مريوان بر اساس گويه‌هاي آن..... ۱۳۰
- جدول ۱۷-۴: جدول توزيع فراواني تأثير تاسيس بازارچه باشماق بر توسعه اجتماعي شهر مريوان بر اساس گويه‌هاي آن..... ۱۳۲
- جدول ۱۸-۴: جدول توزيع فراواني هزينه کرده يا سرمايه‌گذاري مردم مريوان..... ۱۳۳
- جدول ۱۹-۴: جدول توزيع فراواني ترکيب مهاجرين وارد شده به شهر مريوان..... ۱۳۴
- جدول ۲۰-۴: جدول توزيع فراواني تأثير بازارچه باشماق بر نوع الگوي توسعه شهر مريوان..... ۱۳۴
- جدول ۲۱-۴: جدول توزيع فراواني تأثير بازارچه باشماق بر توسعه فيزيكي مريوان..... ۱۳۶
- جدول ۲۲-۴: جدول توزيع فراواني تأثير بازارچه باشماق بر توسعه اقتصادي شهر مريوان..... ۱۳۷
- جدول ۲۳-۴: جدول توزيع فراواني تأثير بازارچه باشماق بر توسعه اجتماعي شهر مريوان..... ۱۳۷
- جدول ۲۴-۴: جدول توزيع فراواني تأثير بازارچه باشماق بر توسعه شهر مريوان..... ۱۳۸
- جدول ۲۵-۴: آزمون χ^2 براي بررسي تأثير بازارچه مرزي باشماق بر توسعه شهر مريوان..... ۱۳۹
- جدول ۲۶-۴: آزمون χ^2 براي بررسي تأثير بازارچه باشماق بر توسعه فيزيكي شهر مريوان..... ۱۴۰
- جدول ۲۷-۴: آزمون χ^2 براي بررسي تأثير بازارچه مرزي باشماق بر توسعه اقتصادي شهر مريوان..... ۱۴۱
- جدول ۲۸-۴: آزمون χ^2 براي بررسي تأثير بازارچه مرزي باشماق بر توسعه اجتماعي شهر مريوان..... ۱۴۱
- جدول ۲۹-۴: رتبه بندي تأثير بازارچه مرزي باشماق بر ابعاد مختلف توسعه شهر مريوان..... ۱۴۲

فهرست نمودار

عنوان	صفحه
نمودار شماره (۱): جنسیت پاسخگون	۱۱۸
نمودار شماره (۳) سن پاسخگویان	۱۱۹
نمودار ۲-۴: تحصیلات پاسخگویان	۱۲۱
نمودار ۳-۴: محل اقامت قبلی و فعلی پاسخگویان	۱۲۳
نمودار ۵-۴: شغل پاسخگویان	۱۲۴
نمودار ۶-۴: شغل پاسخگویان قبل از وارد شدن به بازارچه باشماق	۱۲۵
نمودار ۷-۴: درآمدپاسخگویان	۱۲۶
نمودار ۸-۴: هزینه کردن یا سرمایه گذاری مردم	۱۳۳
نمودار ۹-۴: تأثیر بازارچه باشماق بر الگوی توسعه فیزیکی مریوان	۱۳۵
نمودار ۱۰-۴: تأثیر بازارچه باشماق بر توسعه فیزیکی مریوان	۱۳۶
نمودار ۱۱-۴: تأثیر بازارچه باشماق بر توسعه فیزیکی مریوان	۱۳۷
نمودار ۱۲-۴: تأثیر بازارچه مرزی باشماق بر توسعه اجتماعی مریوان	۱۳۸
نمودار ۱۳-۴: تأثیر بازارچه مرزی باشماق بر توسعه شهر مریوان	۱۳۹

فهرست اشکال

صفحه	عنوان
۲۶	شکل ۱-۲: ساخت دایره‌ای
۲۷	شکل ۲-۲: ساخت قطاعی
۲۹	شکل ۳-۲: ساخت ستاره‌ای
۳۰	شکل ۴-۲: ساخت چندهسته‌ای
۳۲	شکل ۵-۲: ساخت خطی
۳۴	شکل ۶-۲: شهر شعاعی
۳۵	شکل ۷-۲: شهر اقماری
۳۶	شکل ۸-۲: شهر خطی
۳۶	شکل ۹-۲: شهر گسترده
۳۸	شکل ۱۰-۲: شهر مدل حلقه‌ای
۳۸	شکل ۱۰-۲: شهر مدل متمرکز

فهرست نقشه‌ها

صفحه	عنوان
۴۱	نقشه‌ی شماره ۱-۲ : موقعیت شهرستان مریوان در استان.....
۷۰	نقشه‌ی ۲-۳: هسته اولیه شهر.....
۷۱	نقشه‌ی ۳-۳: دهه‌های زمانی توسعه شهر.....
۷۲	نقشه‌ی ۴-۳: محدوده محلات شهر.....
۷۷	نقشه‌ی ۵-۳: تراکم خالص و ناخالص جمعیتی شهر مریوان.....
۸۰	نقشه‌ی ۶-۳: جهات توسعه و محدودیت‌های توسعه.....
۱۰۴	نقشه‌ی ۱-۴: محدوده بازارچه باشماق در شهر مریوان و کردستان عراق.....
۱۱۰	نقشه‌ی ۲-۴: محدوده شهر مریوان و بازارچه باشماق.....

چکیده

در پی گسترش شهرنشینی در قرون اخیر و افزایش جمعیت که بر آن دامن زده ، امروزه توجه به شهر و مسائل شهری یکی از ضروریات برنامه ریزی در سطح کشور است. در مرزهای اکثر کشورهای در حال توسعه سطح قابل توجهی از نیاز مردم مرزنشینان از طریق مبادلات مرزی تامین می‌شود. اینگونه مبادلات دارای نقش پر اهمیتی در مبادلات میان کشورهای همسایه بوده و باعث بهبود زندگی ساکنان نقاط مرزی می‌شود و این تاثیر اقتصادی در دراز مدت توسعه ی شهری و منطقه ای را به دنبال دارد. بنابراین بررسی اثرات بازارچه ی مرزی باشماق بر توسعه ی شهر مریوان و همچنین عدم وجود مطالعه‌ی علمی در این زمینه در شهر مریوان از دلایل اصلی ضرورت انجام این پژوهش است. روش تحقیق در این پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی است و روش جمع آوری اطلاعات به دو شیوه ی اسنادی (کتابخانه ای) و میدانی(پیمایشی) است. حجم نمونه ی مورد مطالعه در این پژوهش با تعداد ۹۳۶۸۶ نفر با سطح اطمینان ۹۵٪. مورد محاسبه قرار گرفته که عدد به دست آمده برابر ۷۵ می باشد که پرسشنامه ها به تعداد در بین شهروندان توزیع می گردد. با تجزیه و تحلیل اطلاعات به دست آمده از تصاویر ماهواره ای، طرح های شهری و نیز مطالعات میدانی به این نتیجه رسیدیم که بازارچه ی مرزی باشماق تاثیر زیادی بر روی توسعه ی فیزیکی و اقتصادی - اجتماعی مریوان گذاشته است و با برنامه ریزی هدفمند می تواند شهر را در مسیر توسعه ی پایدار قرار دهد و شکوفایی ناحیه و در سطح وسیعتر منطقه را به دنبال داشته باشد.

واژگان کلیدی: توسعه ، توسعه شهری، مریوان

فصل اول

کلیات پژوهش

مقدمه

به موازات آن که شهرنشینی گام های بلند خود را به پیش می گذارد، جهان و نظام طبیعی آن به خطر می افتد. با افزایش جمعیت و وسعت شهرها، ناهنجاری و مشکلات فراوانی به وجود می آید و عرصه های محیط زیست، اجتماع و میراث فرهنگی مورد تعدی قرار می گیرند. اساساً شهرنشینی یک فزاینده منابع طلب است. در حالی که شهرها فقط دو درصد سطح خشکی های جهان را اشغال کرده اند، اما بیش از ۷۵ درصد منابع آن را به کار می برند و به همین نسبت ضایعات خود را در آن تخلیه می کنند. طرفداران محیط زیست و مخالفان شهرنشینی شتابان، شهرها را به مثابه انگل ها و استعمارگرانی در نظر می گیرند که با مکیدن منابع و مواد غذایی از پسرکرانه های خود و آزاد سازی ضایعات و آلودگی های گوناگون در آن، باعث تضعیف سیاره زمین می شوند. گسترش شهرها موجب بلعیدن زمین های کشاورزی، مراتع، باغها، جنگل هل و دیگر عرصه های طبیعی می شوند. (دهقان منشادی، ۱۳۸۵: ۱۳) شهرها از نظر بیولوژیکی در استفاده از منابع حیاتی همچون آب و غذا، هوا در متابولیسم شهری همچون انگل عمل می کنند. هر چه شهر بزرگتر باشد از اطراف خود بیشتر طلب می کند و بدین ترتیب خطر تخریب محیط زیست افزایش می یابد. (بحرینی، ۱۳۷۶: ۷۶) برای تحلیل هر چه بهتر شهر به عنوان یک واحد اکولوژیکی می توان آن را در چارچوب یک سیستم داده- ستانده بررسی کرد. در پی گسترش شهرنشینی در قرون اخیر و افزایش جمعیت که بر آن دامن زده، امروزه توجه به شهر و مسائل شهری یکی از ضروریات برنامه ریزی در سطح کشور است. در این پژوهش به بررسی اثرات بازارچه مرزی باشماق بر توسعه ی شهر مریوان به عنوان یکی از شهرهای مرزی کشور پرداخته شده است. فصل بندی و مراحل مختلف انجام این پژوهش به صورت زیر است:

- در فصل نخست کلیات تحقیق و ابعاد مختلف آن اعم از بیان مسئله، ضرورت پژوهش، سوالات پژوهش، فرضیات پژوهش، روش تحقیق و محدودیتهای تحقیق بیان شده است.
- در فصل دوم به بیان چارچوب و مبانی نظری پژوهش پرداخته شده است.
- در فصل سوم به بیان ویژگیهای طبیعی و انسانی شهر مریوان به عنوان محدوده ی مورد مطالعه پرداخته شده است.
- فصل چهارم به بررسی اثرات بازارچه ی مرزی باشماق بر توسعه ی شهر مریوان پرداخته است.
- در فصل پنجم نیز آزمون فرضیات، جمع بندی، نتیجه گیری و ارائه ی پیشنهادها تشریح و تبیین گردیده است.